

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 172

מסכת בבא בתרא קע"ב-קע"ו

בס"ד, ב' תשרי תשס"ג

השבוע בגליון

קדיש תמורת קדיש

BON POR AVAL
לרגל סיום מסכת בבא בתרא - מהי המסכת הארוכה ביותר?

לוח שהבטיח לערב - "אני עשיר כקרח"
"ערבות אונא" - מה מקור המילה ומה פירושה

ביטול הסכמה לערבות באמצעות מכשיר הפקסימליה
החתן השלומיאל שהחתים את חותנו כערב

דבר העורך

עד שיכלו נשמות שבגון

שנה נוספת חולפת ועוברת לה, ושנה חדשה בפתח. תקופה זו נושאת עמה תזכורת מוחשית, כי הזמן חולף עם הזמן. כל אדם חש זאת באופן שונה, לפי גילו, ובהתאם למצבו וליתר הגורמים המשפיעים על הלך רוחו. בימים אלו רוח אלוקים מנשבת על פני הארץ ומחדדת באזני הבריות "דע מאין באת ולאן אתה הולך".

באמתחתנו שמורה רשימה שנכתבה בכשרון רב על ידי אחד מרבני בית מדרשנו ודומה כי הגיע זמנה להתפרסם.

על גדות נהר התמזה, לא הרחק מארמון ווסטמינסטר וה"ביג בן" הלונדוני המפורסם, ניצב גלגל ענק הצופה על פני לונדון הבירה. גובהו של גלגל אדיר ממדים זה, שהורם אל על לפני שנים ספורות, כגובה בניין בן חמישים קומות. עשרות חדרי זכוכית גדולים ומרווחים, הקבועים בגלגל העצום, משמשים את התיירים העולים עליו כדי להשקיף ממנו על פני לונדון רבת.

אלו הרוצים להנשא למרומים עם הגלגל, מתבקשים להצטרף לתור הארוך שבו אין עומדים. התור מתקדם כל הזמן. הגלגל אינו עוצר לעולם. כל העת הוא סובב באיטיות ובתוך כך מתיישבים האנשים בחדרי הזכוכית, עובדי המפתח נועלים את הדלת עליהם והם ממשיכים בסיבוב במעלה הגלגל הענק.

אט אט סובב הגלגל. מנוע רב עוצמה פועל באיטיות אך בהתמדה. טיפין טיפין, מארבע רוחות השמים, נגלית לונדון העיר לעיני התיירים המשתאים, על כל נפלאותיה, אתריה ושווקיה. בכל תא ממוקם מדריך מקצועי המנבד הסברים מפורטים תוך התאמתם לקריאות ההתפעלות של התיירים

המשך בעמוד הבא

דף קעב/א קח לך זיתים ובא ועשה

למי הזכות לומר קדיש

ויכוח מעניין התגלע בין שני אנשים לגבי זכות אמירת הקדיש ביום השנה לפטירת הוריהם שחל באותו תאריך. בקהילתם נהגו כדעות הפוסקים, שאין שני אנשים אומרים קדיש יחדיו, אלא אדם אחד בלבד, לפיכך, הם חילקו ביניהם את זכות אמירת הקדישים ביום הייארצייט. למגינת לבו של ראובן, לא עלה בידו להתפלל תפילת שחרית בבית הכנסת, ושמעון זכה לומר את כל הקדישים בתפילה זו. בהגיע זמן תפילת המנחה, טען ראובן, כי עתה שמורה לו הזכות לומר קדיש, שהרי שמעון כבר זכה בקדיש של תפילת שחרית. לעומתו, טען שמעון בלהט, "לו היית בא לתפילת שחרית, הייתי שמח לחלוק עמך את הקדישים, אך מה אעשה שנעדרת מן התפילה". זה טוען בכה וזה בכה, ולבסוף התגלגלו הדברים לסוגייתנו.

משנתנו עוסקת בשני אחים, עשיר ועני שירשו בית מרחץ מאביהם. האח העשיר נהנה מן הירושה, שלח את עבדיו להסיק את תנור בית המרחץ, והתענג על המים החמים, אך לאחיו העני לא היה די ממון כדי להפעילו. במקרה זה, קובעת המשנה, אין העני רשאי לתבוע את אחיו לפצותו על שימוש הבלעדי בבית המרחץ, שכן, אחיו העשיר יטען כלפיו, כי איש אינו מונע ממנו להשתמש בבית המרחץ, והעדר ממנו, אינה עילה מספקת לחייב את העשיר במתן פיצויים. בהתאם לכך, לכאורה, גם שמעון רשאי לטעון כלפי ראובן, כי איש לא מנע ממנו להגיע לבית הכנסת לתפילת שחרית ולומר את הקדישים "שלו", ומשלא עשה כן, אין הוא רשאי לתבוע קדישים אחרים במקומם.

קדיש תמורת קדיש: אולם, ה"מגן אברהם" (או"ח סי' קל"ב ס"ק ב') מחלק בסברה יפה בין שני המקרים. הכל מבינים, הוא אומר, כי כאשר אחד מן השותפים במזון מסויים אוכל ממנו, רשאי שותפו לאכול מן המזון כמות זהה לזו שאכל הראשון, שהרי, האכילה מכלה את המזון, ואם השותף הראשון ימשיך לאכול לבדו, לא תשאר כמות זהה של אוכל לשותף השני. כך גם שני בעלי הקדיש, אשר זכות אמירת הקדיש משותפת לשניהם, יכולים לתבוע אמירת קדיש כנגד קדיש, כדי לאזן את זכויותיהם, ועל שמעון, שכבר אמר קדיש בתפילת שחרית, להניח את אמירת הקדיש של תפילת המנחה לראובן. לעומת זאת, שימוש של העשיר בבית המרחץ אינו מונע מאחיו הדל את השימוש בו, ואינו גורע מחלקו בנכס, ולפיכך, זה נהנה וזה לא חסר, ועל כן תביעתו של האח העני נדחית.

דף קעה/ב לשון ערבות

ביטול הסכמה לערבות באמצעות מכשיר הפקסימליה

דין ודברים סוער בין בעל חנות למוצרי חשמל לבין הסיטונאי שסיפק לו את מוצרי החשמל, התגלגל, הסתעף והסתבך עד שהגיע למפתנו של בית הדין ובאמצעותו נשתדל להבהיר מושגי יסוד בדיני ערבות שסוגייתנו עוסקת בה. הסיטונאי תבע מבעל החנות לפרוע לו חוב בסך של 9000 ש"ח, ואילו בעל החנות טען, כי אין הוא

לעילוי נשמת

הר"ר אליהו אלעזר
ז"ל
ב"ר יוסף ברוך חיים ז"ל נלב"ע כ"א
אלול תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י חתניו שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר משה אליעזר
האוזר
ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז אלול תשנ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י
ידידינו הר"ר שלמה האוזר
ומשפ' שיחיו תל - אביב

לעילוי נשמת

הר"ר שמואל
שמעלקא וסרמן
ז"ל
ב"ר יחיאל ז"ל נלב"ע ז' תשרי תשל"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י חתנו ובתו
ידידינו הר"ר יעקב וינרוט ומשפ' שיחיו
רמת גן

המשך מעמוד קודם

שעולים ועולים עד לפסגת הגלגל, משם רואים, כך נדמה, את כל היקום... **אט אט טוב הגלגל**. מנוע רב עוצמה פועל באיטיות אך בהתמדה. טיפין טיפין נעלמת לונדון העיר מעיני התיירים. הנוף מתכסה באיטיות בגגות הבתים ובצריחי המגדלים הסמוכים, יורד ויורד ויורד... עד תחתית הגלגל למטה למטה... הדלת נפתחת, הגלגל אינו פוסק מהילוכו, הקבוצה הישנה נפלטת החוצה וקבוצה חדשה באה במקומה, וחוזר חלילה... בדרכם החוצה מן האתר, מוצגות לפני התיירים תמונותיהם, שצולמו אך רגע קט לפני שעלו אל הגלגל. עד שהושלם הסיבוב, כבר הוכנו התמונות.

המשך מעמוד קודם
שעולים ועולים עד לפסגת הגלגל, משם רואים, כך נדמה, את כל היקום... **אט אט טוב הגלגל**. מנוע רב עוצמה פועל באיטיות אך בהתמדה. טיפין טיפין נעלמת לונדון העיר מעיני התיירים. הנוף מתכסה באיטיות בגגות הבתים ובצריחי המגדלים הסמוכים, יורד ויורד ויורד... עד תחתית הגלגל למטה למטה... הדלת נפתחת, הגלגל אינו פוסק מהילוכו, הקבוצה הישנה נפלטת החוצה וקבוצה חדשה באה במקומה, וחוזר חלילה... בדרכם החוצה מן האתר, מוצגות לפני התיירים תמונותיהם, שצולמו אך רגע קט לפני שעלו אל הגלגל. עד שהושלם הסיבוב, כבר הוכנו התמונות.

אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף (יבמות סבא).

נשמות נשמות עומדות בתור להיוולד לעולמנו. קבוצות קבוצות, דורות דורות... נכנסים הם לעולמנו. כשבאים, אין רואים עדיין כמעט, אבל עם השנים עולים ועולים, רואים ויכולים יותר... בן עשרים לרדף, בן שלושים לכח, בן ארבעים לבינה... ולאחר מכן מתחילים לרדת, לזקנה, לשיבה ולגבורות. היכולות מתמעטות והולכות, הראות נחלשת... כבר אי אפשר כמעט לתקן, והאדם נפלט החוצה... העולם ממשיך להתגלגל, הוא אינו נעצר בשבילו. אחרים באים תחתיו וחוזר חלילה...

בדרך החוצה מראים לאדם את תמונתו. כך היית נראה, כך עשית, כך פעלת, כך הספקת... כך יכול היית להספיק.

מן הסתם, עצוב מאד לקרוא מאמר זה בתום סיבובו של הגלגל. חיוני ביותר לקרוא מאמר זה, כאשר העולם עדיין פרוש מתחתיו. חטוף ואכול, עוד שיעור תורה, עוד מעשה טוב, כי לכך נוצרת **שנה טובה, כתיבה וחתימה טובה**.

בברכת התורה העורך

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת ב"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. טקס: 03-570-67-93

פנינים

דף קע"ב אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש **למה נפחד רבי ברוך בר?**

סיפר רבי משה ברנשטיין, חתנו של רבי ברוך דב ליבוביץ זצ"ל ראש ישיבת קמניץ. מספר שנים אחר שחזרנו מקרמנציו, בה התגוררנו בימי מלחמת העולם הראשונה, ראיתי את חותני יום אחד אחר התפילה, והנה נפלו פניו וניכר שהינו נרעש ונפחד. לשאלתי על כך ענה לי כי הוא מצא ברשותו ספר השיק לבית הכנסת בקרמנציו המצויה מעבר לגבול, אם כן, הסיק רבי ברוך דב, גזל אני, חס וחלילה. ומכיון שבבריתחתי מרוסיה עברנו דרך מינסק, והמרא ארתא, רבי אליעזר רבינוביץ, צרפנו שם לסידור גט, אזי, לפי דעת האומרים שיש צורך בבית דין לסידור גט, הרי גט זה אינו כשר, מאחר שאני גזלן הפסול לדון...

לא נתקרה עליו דעתו של רבי ברוך דב עד שזכר, שבדרך בין קרמנציו למינסק התנפלה עליו כנופיית רוצחים, וכפסע היה בינו ובין המות. הוא זכר בוידוי הנורא שהתוודה אז, ובו חזר בתשובה שלימה על כל מעשיו.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

חייב לו מאומה. בעקבות סירובו של בעל החנות לפרוע את הסכום הנדרש, חדל הסיטונאי לספק סחורה לחנות עד שבעליה נאלץ לחתום על מסמך, בו הוא חייב את עצמו לשלם סכום זה לסיטונאי, ואף היה עליו להמציא ערב להתחייבות זו. [כל אדם יכול לחייב את עצמו ממון לאחר, גם אם לא היה חייב לו ממון לפני כן]. כעבור מספר ימים נמלט בעל החנות מן הארץ, כשהוא מותיר אחריו עסק בפשיטת רגל, והערב, שהיה חותנו, עמד חסר אונים מול חתימתו הטרייה. החותן הערב גייס לעזרתו טיעונים כבדי משקל, לכאורה, שעל ידם הוא ביקש להמלט מתשלום החוב, ואנו נתייחס לאחת מטענותיו.

החתן השלומיאל: "עליכם להבין", טען בפני בית הדין, "כי חתני היקר הוא שלומיאל ובטלן, אשר תמימותו נוצלה על ידי הסיטונאי הנוכל. לו הייתי יודע במה מדובר, לא זו בלבד שלא הייתי חותם כערב, אלא אף הייתי נוקט בצעדים הדרושים לסילוק הסיטונאי מתביעתו. לצערי, חתני רימה אותי ולא סיפר לי מאומה, ולפיכך, חתימתי מוגדרת כ'מקח טעות' שיש לבטלו כליל", אמר הערב.

לווה שהבטיח לערב - "אני עשיר כקרח": יש לציין, כי טענת "מקח טעות" שכיחה היא בחתימת ערבות לטובת אחרים. כך, באחד המקרים טען ערב אומלל, כי הוא הסכים לערוב ללווה מסויים, רק לאחר שהלה תיאר לפניו את עושרו המופלג ואת נכסיו הרבים הפזורים ברחבי תבל. האם אין כאן מקח טעות? הרי ברור לכל שהערב לא היה נוטל התחייבות זו על עצמו לו היה מודע ליכולתו הפיננסית הרעועה של הלווה.

התחייבות הערב הינה כלפי המלווה בלבד: אלא, שטענה זו, גם אם תוכח כאמיתית, אינה עומדת במבחן ההלכה הצרופה. שכן, התחייבותו של הערב אינה כלפי הלווה, כי אם כלפי המלווה. הלווה, אינו אלא שתדלן, המשיג ערבים עבור המלווה. כלומר, אכן טעות יש כאן, ואף ניתן להגדירה כמצערת, אך אין בה כדי לבטל את החתימה. ניתן להבין סברה זו בקלות כאשר נתבונן במקרה הבא. ראובן שמע, כי בחנות מסויימת נמכרים כלים, אשר יהלומים מוסתרים בתוכם. מיד, אץ ראובן ורכש כמות אדירה של כלים מידי המוכר ההמום, שלא הצליח לעמוד על פשר השתוקקותו של ראובן לרכוש כלים אלו. לא נתאר כאן את אכזבתו של ראובן, שבסופו של לילה ארוך עמד שקוע עד מותניו בשברי כלים, ויהלומים אין. צערו של ראובן עמוק הוא, אך ברור, שאין הוא רשאי לטעון כלפי המוכר, כי רכישתו היתה "מקח טעות". המוכר אינו אמור לדעת את המסתתר במוחו של הקונה. אלא עליו לעמוד בסיכום הדברים שסוכם בו לבין הקונה. ובוזה הוא עמד. הלה ביקש לקנות כלי חרס, והוא קיבל כלי חרס. את טענותיו, יפנה נא ראובן למספרי השמועות.

באותה מידה, גם הערב המתחייב כלפי המלווה לערוב לחובו של הלווה, אינו רשאי לטעון שהלווה רימהו. אין זה מעניינו של המלווה המחזיק בהתחייבות חתומה כדת וכדין על ידי הערב. כל עוד חתימת הערב אינה מסוייגת בתנאים כל שהם, אין טענות מסוג זה מערערות את תקפה של חתימתו. הערב התחייב למלווה, ללא תנאים, למלא את מקומו של הלווה, ואין לו אלא ללמוד לקח לפעמים הבאות... ("עמק המשפט" ח"ב סי' טו).

יש להודיע על ביטול הסכמה למתן ערבות למלווה בלבד: הקשר בין הערב למלווה הוא ישיר ובטלני אמצעי, עד שערב המבקש לסגת בו מהסכמתו לערוב להלוואה מסויימת, חייב ליידע על כך את המלווה טרם ביצוע ההלוואה, אך הודעתו על כך ללווה בלבד, אין בה כדי לבטל את ערבותו! ("נתיבות המשפט" סי' קכ"ב ס"ק ג').

בהקשר לכך, נציין את המקרה הבא שהובא בפני בית הדין, אודות משלוח הודעת ביטול של ערבות באמצעות מכשיר הפקסימיליה. היה זה מספר שעות טרם ביצוע הלוואה מסויימת כאשר נודע לשמעון שהסכים לערוב לה, כי הלווה אינו מסוגל לעמוד בתשלום ההלוואה, והוא שיגר הודעה במכשיר הפקסימיליה אל משרדו של המלווה, בה הוא הודיע לו על נסיגתו מהסכמתו לשמש ערב להלוואה זו. אלא שהמלווה הבחין בהודעה רק לאחר ביצוע ההלוואה...

כדי למנוע טעויות ואי נעימויות מסוג זה המליץ בית הדין לציבור המלווים, להוסיף בהסכם ההלוואה סעיף האומר, כי הודעת ביטול להסכמה לערוב תחשב תקיפה רק אם היא תשלח בדואר רשום, כמקובל וכנהוג בחוזים שונים.

דף קע"ד רבא אמר כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן

"ערבות אוואל" - מה מקור המילה ומה פירושה

"אני ערב ערבות אוואל לתשלום השטר על ידי עושה השטר". נוסח זה מופיע בשטרי החוב הרשמיים המונפקים על ידי מוסדות המדינה, והמשמשים כשטרות חוב להלוואות רבות, בין היתר גם למוסדות גמחיים. מהי ערבות אוואל? את מקור המילה אוואל, ואת ההשלכות המשפטיות של מילה זו וכיצד יש להתייחס אליהן לפי דת תורתנו הקדושה, ננסה לברר במאמר הבא.

סוגייתנו עוסקת בדיני ערבות ומבואר בה כי קיימים שני סוגי ערבים. **א. ערב רגיל**, שניתן לדרוש ממנו לפרוע את החוב של הלווה רק לאחר שהוכח, כי הלווה נטול נכסים הוא ואין באפשרותו לפרוע את חובו. **ב. ערב קבלן**, אשר לו מעמד כשל הלווה עצמו, ולפיכך המלווה רשאי לפנות ישירות אליו כדי לגבות את החוב, אף ללא כל פניה אל הלווה. שמו של ערב "קבלן" ניתן לו על שם כך שהוא נחשב כמי שקיבל בעצמו את ההלוואה מן המלווה והעבירה לידי הלווה (רש"ם ב"ב מ"א). לפיכך, בעליו של שטר חוב עם ערבות, שתוכנו אינו מציין כי הערב הוא "קבלן", אינו רשאי לגבות ממנו את החוב אלא לאחר שהוכחה חוסר יכולתו של הלווה לפרוע את חובו.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

מאחר ששב באמת, ולהשיב את הספר אי אפשר מחמת המלחמה שהתנהלה באותו איזור, על כן, ניחם רבי ברוך דב את עצמו, גזלן אינו, והגט כשר... ("הזהרו בממון חביריכם", עמוד ד' ש"ח).

דף קע"ב אוכי אערבנו מידי תבשנו
הכוחות הגנוזים

יהודה קיבל על עצמו להשיב את אחיו בנימין אל אביו. ואפילו אם עקב אונס גמור הוא לא יוכל לקיים את הבטחתו זו, הוא ינודה הן בעולם הזה והן לעתיד לבא. מה תועלת היתה ליעקב בקבלת אחריות חמורה זו?

דרש האדמו"ר רבי אברהם מסוכטשוב זצ"ל, בעל ה"אבני נזר": יש לאדם כוחות נעלמים, שאף הוא אינו מכיר בהם, ובהתאמתו בכל כוחותיו הוא מסוגל להגיע להישגים גדולים מאד לעומת הישגים במאמץ רגיל. בקבלת אחריות חמורה זו ביקש יהודה לגלות את הכוחות העלומים הנסתרים בו.

דף קע"ב לקח בגדו כי ערב זר
הערב העשיר

הגמרא במסכת בבא מציעא (קט"א) לומדת מן הפסוק (משלי כ"ט) "לקח בגדו כי ערב זר", כי מותר למלווה להכנס לביתו של הערב, אף על פי שאסור לאדם להכנס לביתו של הלווה כדי ליטול משכון ממנו.

מה הטעם לכך שהערב, שבא מכוחו של הלווה, הורע כוחו הימני?

מבאר רבינו בחי, שבדרך כלל הורע כוחו של הערב לעומת הלווה, מאחר שהלווה, הוא איש עני, שמפני הדוחק הוצרך ללוות. אולם, סביר להניח כי הערב בעל אמצעים הוא, שאלמלא כן לא היתה ערבותו מקובלת על המלווה. לפיכך, חסה התורה על הלווה, אבל על הערב אין צורך לחוס... (פירוש רבינו בחי, דברים כד').

דף קע"ב יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן

מקצוע הצעקות

בעל ה"בן אש"ר מספר על דיין אחד שחייב אדם לשלם לחבירו מאה דינרים וזה החל לצווח על כך. שאלו הדיין: "אילו הייתי דורש ממך להשליך לים חמץ ששכחת למוכרו, כלום הייתי זועק עליך?" השיב הלה, "לא, כבוד הרב. החמץ, הולך לאיבוד ולא לאדם אחר... ולא זו בלבד, אלא שהוראתך גם אינה קובעת שנוצחתי על ידי מאן דהוא..."

דבר זה, אומר בעל ה"בן אש"ר ח"י, רמז בכינוי "מקצוע" שהצמידה המשנה לדיני ממונות. שכן, "מקצוע" הוא "צועקם" בהיפוך אותיות, שהרי הממון מביא לידי צעקות. כמו כן, המילה "צועקם" רמוזה במילה מקצוע, משום שבעלי הדין עוקצים זה את זה מחמת הקנאה והכבוד ("בן יהוידע").

דף קע"ב הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות

בין קודש לקודש

הסביר הגר"י הוטנר זצ"ל: כל דיני התורה, מלבד דיני ממונות, עוסקים בהגבלה בין דבר קודש לדבר חול. כגון דיני זרעים, קדשים וטהרות. הבדלה זו, קלה היא, יחסית.

ממונו של יהודי קודש הוא. העוסקים בדיני ממונות, עוסקים בהבדלה ובהבחנה בין קודש לקודש - בין ממון של יהודי לממון של רעהו. ההבחנה כאן קשה ביותר, ולפיכך, הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות...

ברבים ממוסדות הגמ"ח נהוג להחתים את הערב על הנוסח האמור בסוגייתנו: "תן לו ואתן לך". היינו, שהערב מורה למלווה שילוה ממון ללווה ובתמורה הוא מתחייב כערב קבלן. יש לעומת זאת רבים המשתמשים בשטרות חוב הרשמיים שבהם הנוסח הוא "ערבות אוואל". לפי חוקי המדינה, לחותם על שטר ערבות אוואל מעמד של "ערב קבלן". כדי לברר, אם גם לפי דין תורה מעמדו דומה, עלינו לדעת מדוע החותם על ערבות אוואל דינו כערב קבלן. רבים סבורים, כי ערבות אוואל משמעה שהערב מקבל על עצמו להיות "ערב קבלן", ומשכך, לכאורה, אין מקום לשלול את מעמדו כערב קבלן גם מדין תורה (נעיי "פתחי חושן" ה' הלוואה פ' י"ג ס"ק ז').

BON POR AVAL: אלא שהגאון רבי יעקב אברהם כהן שליט"א ערך בירור נרחב בסוגיה משפטית זו בקרב משפטנים בכירים, ומצא כי המילה "אוואל" מבוססת על ביטוי צרפתי - BON POR AVAL [בון פור אוואל] אשר בא לציין שפלוני משמש כערב לחוב המצויין בשטר, אך אין בביטוי זה כל רמז לכך שהערב מקבל על עצמו להיות "ערב קבלן". היינו, אין כל קשר בין המילה "אוואל" לבין השתת חוב "ערב קבלן" על החותם ערבות. גם מי שיחתום כערב, **ללא אזכור המילה אוואל**, דינו אחת לפי חוק המדינה לשמש כערב קבלן! כלומר, חוק המדינה אינו מכיר בערב רגיל. לדידו, הכל ערבים קבלנים.

מעתה, יקשה עלינו להשית מעמד של ערב קבלן על יהודי שחתם על שטר שכולל את צמד המילים "ערבות אוואל", בעיקר עקב כך שאי אפשר לחייב אדם בדבר שלא התחייב בו. שהרי המילה "אוואל" אינה משמשת כביטוי לערב קבלן, ואם כן, מעולם לא התחייב הערב לשמש כערב קבלן ("עמק המשפט" ח"ב ס"י ט"ז).

לרגל סיום מסכת בבא בתרא - מהי המסכת הארוכה ביותר?

השבוע מסיימים המוני בית ישראל לומדי הדף היומי את מסכת בבא בתרא, העולה במניין דפיה - קע"ו, על שאר המסכתות בתלמוד הבבלי. דורשי רמזים מצאו, כי גם הפרשה הארוכה ביותר בתורה, פרשת נשא שבספר במדבר, מונה 176 פסוקים, ואף מספר פסוקיו של פרק ק"ט בתהילים, הידוע כפרק הארוך ביותר בתנ"ך עולה למאה שבעים וששה. לאמיתו של דבר, לולא פירושו הארוך של הרשב"ם, נכדו של רש"י, מניין דפיה של מסכת בבא בתרא היה קטן מכך, משום שה"גמרא" של מסכת זו אינה הארוכה ביותר, כי אם כפי שמקובל בשם הגר"א, גמרתה של מסכת ברכות המונה שישים וארבעה דפים, היא הארוכה ביותר.

למרות הכל, לומדי הדף היומי רשאים לציין לעצמם, כי הם מסיימים את המסכת הארוכה ביותר. זאת, משום שמבואר בגמרא (ב"ק קב"א) בשם רב יוסף, שמסכתות בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, מסכת אחת של שחולקה לשלושה חלקים מפאת גודלה. אכן, מצויים כתבי יד עתיקים אשר בהם כתובים כל ה"יבבות" כמסכת אחת ארוכה בעלת שלושים פרקים. "בבא", כידוע, פירושו שער. היינו: המסכת חולקה לשלושה שערים, בבא קמא - השער הראשון, וכן הלאה. בהקשר לכך מעיר רבי לוי בן חביב (שו"ת מהרלב"ח ס"י קמ"ז) על המהר"י בירב שכינה את מסכת בבא קמא **"מסכת קמא"**. אין זו מסכת נפרדת, תמה רבי לוי בן חביב, כי אם שער ראשון מתוך מסכת גדולה.

לנושא זה השלכה הלכתית רחבת היקף. בגמרא (ב"ק קב"א) מבואר, כי "מחלוקת ואחר כך סתם - הלכה כסתם". היינו, אם המשנה מציינת מחלוקת בנושא מסוים, ולאחר מכן המשנה עוסקת באותו נושא ומזכירה דעה אחרת בלבד, עלינו להסיק מכך שרבינו הקדוש, מסדר המשנה, הכריע כאותה דעה שהוזכרה על ידו. אולם, כל זאת, דווקא אם ה"מחלוקת ואחר כך סתם" מופיעים באותה מסכת. לפיכך, מייחסת הגמרא חשיבות רבה לנידון זה, אם בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא מסכת אחת המה או שלוש מסכתות. [אגב, במשפט בייליס המפורסם, בו עמד התלמוד למשפט והקטגוריה ניזונה הימנו רבות לגנח את היהודים, חגגה הבורות עד כדי כך שאחד הקטגורים הצביע לפתע על מסכת בבא בתרא תוך שהוא תמה מה ענין "סבתא" בתרא לכאן? היהודים לא הצליחו לכלוא את חיוכם. סבתא - בבושקא - בבא, ברוסית...].

סנהדרין ומכות מסכת אחת: יש אומרים, שגם מסכת סנהדרין ומסכת מכות מהוות מסכת בת ארבעה עשר פרקים. אכן, במספר כתבי יד הן מופיעות יחדיו, ואף הרמב"ם מזכיר זאת בהקדמתו לפירוש המשנה, אלא שכתב, כי אין זה אמת. לעומת זאת, הרמב"ן (דברים כא' ו' ועוד) והרשב"א (קידושין כ"א) מציינים את דברי הירושלמי במסכת סנהדרין, בעוד שדברי הירושלמי הללו מצויים במסכת מכות. אף הרלב"ג (פרשת משפטים שורש ט"ז) מציין במאמר מסוים את הפרק השני במסכת מכות, כפרק "שלושה עשר בסנהדרין". ב"מלאכת שלמה" בסוף מסכת מכות מציין, כי ברוב הספרים נכתב, "תם פרק י"ד של מסכת סנהדרין"!

לפי דעה זו, יתכן כי כאשר ניתן היה לעשות כן, המסכתות סודרו בסדר הולך ויורד לפי מספר פרקיהן. כך למשל בסדר נזיקין: מסכת "נזיקין" - ב"ק, ב"מ וב"ב - 30, סנהדרין ומכות - 14, שבועות - 8, עדויות - 8, עבודה זרה - 5, אבות - 5 [פ"ו הוא ברייתא כאמור בתחילתו]. הוריות - 3 [ראה על כך ב"מרגליות היס" בתחילת סנהדרין ובעמוד האחרון של הספר, בדברים אודות מסכת עבודה זרה].

להלן רשימת השיעורים בדף היומי שנוסדו על ידי בית המדרש "מאורות הדף היומי"
ונמסרים מידי יום ביומו על ידי רבני בית מדרשנו

בית המדרש למגידי שיעור הדף היומי ורבניו,
מברכים את לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר ואת הנדיבים בעם
התומכים בהרחבת מעגלי לומדי הדף היומי,
בברכת שנה טובה

ביהכ"נ ישראל הצעיר קריית קריניצי, רמת גן נוסד: חשון תש"ס הרב משה קובלסקי	אתה מעוניין בהקמת שיעור הדף היומי? טלפן למוקד הדף היומי 03-616-47-25				ביהכ"נ סוכטשוב בני ברק נוסד: אלול תשנ"ט הרב חיים דוד קובלסקי
בורסת היהלומים – בנין מכבי רמת גן נוסד: שבט תש"ס הרב משה קובלסקי	ביהכ"נ ישראל הצעיר כפר גנים, פ"ת נוסד: כסלו תש"ס הרב יצחק מרנשטיין	ביהכ"נ היכל משה נתניה נוסד: ניסן תש"ס הרב זאב וקסברגר	ביהכ"נ בית פלטיאל אזור נוסד: אדר תש"ס הרב חגי כהן	ביהכ"נ נוה דקלים ראשון לציון נוסד: כסלו תש"ס הרב אברהם אדל	ביהכ"נ הספרדי ראשון לציון נוסד: כסלו תש"ס הרב דוד קסטל
בנק לאומי, הסניף הראשי תל אביב נוסד: כסלו תש"ס הרב דוד מנדלבוים	משרדי פרסום גל רמת גן נוסד: חשון תשס"א הרב חיים דוד קובלסקי	ביהכ"נ רמב"ם – שוק הכרמל תל אביב נוסד: אלול תש"ס הרב דוד עובדיה	ביהכ"נ אהל משה הרצליה פיתוח נוסד: אייר תש"ס הרב חיים פרויליך	ביהכ"נ הגדול תל אביב נוסד: ניסן תש"ס הרב ליפא פלמן	ביהכ"נ מגדלי התאומים רמת גן נוסד: אדר תש"ס הרב משה קובלסקי
ביהכ"נ קריית אליהו (שטיבל) רעננה נוסד: תשרי תשס"א הרב חיים פרויליך	ביהכ"נ היכל התלמוד תל אביב נוסד: סיון תשס"א הרב אליהו שפירא	בנין מוטורולה – יד אליהו תל אביב נוסד: שבט תשס"א	מרכז עזריאלי תל אביב משרד רואה חשבון "אלמור" נוסד: טבת תשס"א	ביהכ"נ חברת חשמל יד אליהו, תל אביב נוסד: כסלו תשס"א הרב דוד מנדלבוים	ביהכ"נ האשכנזי אפרת נוסד: סיון תשס"ב הרב שלום כהן
ביהכ"נ סמאטס תל אביב נוסד: שבט תשס"א הרב שלמה פרוכטר	ביהכ"נ בורסת היהלומים רמת גן נוסד: שבט תשס"א הרב משה קובלסקי	ביהכ"נ אור חדש תל אביב, רח' לבונטין נוסד: טבת תשס"א הרב דוד ברוורמן	משרדי אברת תל אביב נוסד: כסלו תשס"א הרב שמואל בן ציון	ישיבה תיכונית, נווה הרצוג אשדוד נוסד: חשון תשס"א הרב זאב פרייזלר	משרד עו"ד פליסר תל אביב נוסד: תמוז תשס"ב הרב אהרן גליק
ביהכ"נ יבנה רמת גן נוסד: אלול תשס"א הרב אלקנה בטיסט	ביהכ"נ המרכזי שוהם נוסד: אב תשס"א הרב זאב רוזנברג	ביהכ"נ שבטי ישראל גבעתיים נוסד: אב תשס"א הרב חיים דוד קובלסקי	ביהכ"נ לכו נרננה קרליבך גבעת שמואל נוסד: אייר תשס"א הרב משה קובלסקי	ישיבה תיכונית אמ"ת כפר בתיה רעננה נוסד: שבט תשס"א הרב שלמה פרוכטר	ישיבה תיכונית קריית הרצוג בני ברק נוסד: אלול תשס"ב הרב אהרן גליק
ביהכ"נ קדימה אור קדימה נוסד: אב תשס"א הרב פנחס רז	ביהכ"נ אשכולי פז אשקלון נוסד: סיון תשס"א הרב ידידיה כהן	משרד תווך עוזיאל תל אביב, רח' שלמה נוסד: אלול תשס"א הרב אליעזר יוסקובסקי	ביהכ"נ הגדול, רח' אלנבי תל אביב נוסד: שבט תשס"א הרב דונט	ביהכ"נ אור יצחק יהוד נוסד: כסלו תשס"ב הרב דוד פייבלזון	ב"ס ממלכתי דתי יהוד נוסד: סיון תשס"ב הרב איזקוב
משפ' נוימן רמת חן נוסד: טבת תשס"ב הרב חיים דוד קובלסקי	ביהכ"נ טל גבעתיים נוסד: טבת תשס"ב הרב משה קובלסקי	ביהכ"נ אבשלום תל אביב נוסד: אלול תשס"א הרב שמעון פרידמן	ביהכ"נ אהל משה גבעתיים נוסד: אלול תשס"א הרב אליהו צוויבל	ביהכ"נ פועלי צדק תל אביב נוסד: אלול תשס"א הרב דב פרלא	ביהכ"נ טירת צבי קיבוץ טירת צבי נוסד: סיון תשס"ב הרב שמעון ביטון
שטיבל דחסידי גור תל אביב נוסד: אייר תשס"ב הרב ישראל לנר	ביהכ"נ אהל אברהם בני ברק נוסד: אייר תשס"ב הרב רפאל נוסבוים	מכון התקנים תל אביב נוסד: ניסן תשס"ב הרב יעקב רוזנטלר	ביהכ"נ קצין רעננה נוסד: ניסן תשס"ב הרב חיים פרויליך	ביהכ"נ המנין החדש רעננה נוסד: אדר תשס"ב הרב חיים דוד קובלסקי	ביהכ"נ הגדול כוכב יאיר נוסד: תמוז תשס"ב הרב עקיבא רוזנברג
ביהכ"נ מוריה פתח תקוה נוסד: ניסן תשס"ב הרב חיים פרויליך	ביהכ"נ צעירי הציונות פתח תקוה נוסד: ניסן תשס"ב הרב דוד הרשור	ביהכ"נ לכו נרננה רעננה נוסד: תשרי תשס"ב הרב דוד גולדברג	משרד עו"ד גורניצקי תל אביב נוסד: שבט תשס"ב הרב חיים דוד קובלסקי	ביהכ"נ וואהל – תכנית ל' תל אביב נוסד: אייר תשס"ב הרב מרדכי כהן	ביה"ס צייטלין תל אביב נוסד: תמוז תשס"ב הרב מרדכי כהן
ישיבת בר אילן תל אביב נוסד: סיון תשס"ב הרב ישראל לנר	פרויקט גני אור פתח תקוה נוסד: סיון תשס"ב הרב גרשון פינקלשטיין	ביהכ"נ אריאל רעננה נוסד: סיון תשס"ב הרב דוד גולדברג	ביהכ"נ בית וקאנטרי גבעת שמואל נוסד: אייר תשס"ב הרב משה קובלסקי	ביהכ"נ אהל משה אשקלון נוסד: אייר תשס"ב הרב שמעון שבקס	ישיבת נחלים נחלים נוסד: אלול תשס"ב מג"ש מבית מדרשו